

Hangulatfestés – de mit is festünk?

Szilágyi N. Sándor
BBTE, Kolozsvár

A hangalaki motivációnak talán a legnehezebben megfogható esetei a hangulatfestő szavak: bizonyos nagy hatású nyelvészeti elméletek szempontjából, amilyen a Saussure-féle nyelvszemlélet (de a generatív elméletet is nyugodtan ide vehetjük), ezek léte maga a botrány, hiszen az elmélet szerint nem lenne szabad hogy legyenek, és mégis vannak. Ez már csak azért is bosszantó, mert ráadásul a nyelvészetben (legalábbis egyelőre) nincsenek egzakt módszereink nemhogy a tudományos vizsgálatukhoz, de sokszor még annak egyértelmű eldöntéséhez sem, hogy egy-egy szó hangulatfestő-e egyáltalán, vagy nem.

Az ilyen szavakra találó megnevezés a *hangulatfestő*, arról azonban feltűnően kevés szó esik, hogy mi is az a hangulat, amit ezek a szavak „festenek”, illetve hogy miért van, és miért lehetséges egyáltalán a hangulatfestés. Az előadás ezt a kérdést próbálja megvizsgálni, ha nem is kimerítően: mi az a szóval megjelölt dolgokban, eseményekben, ami alkalmas arra, hogy hangulatfestő szóval fejezhessük ki, mi nem alkalmas, miért csak a „milyen?” és a „hogyan?” számít, és nem az is, hogy „micsoda?” vagy „mit csinál?”, miért nincsenek és nem is lehetnek hangulatfestő szavaink az absztrakt fogalmi konstruktumainkra? Az előadás arra is kitér, hogy a hangulatfestő szavak kétségkívül motiváltak, de ez nem azt jelenti, hogy olyan értelemben lennének „természetesek”, hogy a szó konkrét formája „magától”, szükségszerűen következne a megjelölt dolog természetéből, hanem hogy ezek esetében nagyon nem mindegy, milyen a hangalak, bár azon belül sokféle lehet, és hogy nyelvenként éppen milyen lesz, az nagymértékben az illető nyelv erre vonatkozó konvencióitól (vagy ha úgy jobban tetszik: a beszélők konvencionális „hangulatfestő kompetenciájának” szerkezetétől) függ.